

KONCEPCE ČINNOSTI OMBUDSMANKY FAMU

Mgr. Pavlína Junová

V rámci přemýšlení o koncepci a hlavním poslání ombudsmanky FAMU vycházím ze tří pilířů.

Prvním pilířem jsou výstupy samotných osob pohybujících se na FAMU: Performance Ne!musíš to vydržet, zápisy ze zasedání Akademického senátu FAMU a veřejné aktivity stávající ombudsmanky FAMU. Tento pilíř umožňuje částečně nahlédnout dění na fakultě, vnímat konkrétní potřeby, atmosféru a klíčové pojmy.

Druhým pilířem jsou dokumenty: Etický kodex AMU, Výnos děkanky č. 11/2021, kterým se vydává Charta ombudsmanky FAMU a standardy výkonu její funkce. Tyto dokumenty dodávají funkci jasnou strukturu, hranice, rámeček.

Třetím pilířem jsou články a výzkumy odrážející širší společenskou diskusi a proměny kultury společnosti a etických důrazů. Jde např. o: výzkumné články Mgr. Veroniky Valkovičové, Ph.D., příručka Sexuální obtěžování na vysokých školách od autorů PhDr. Irena Smetáčková, Ph.D., Ing. Petr Pavlík, Ph.D., Mgr. Kateřina Kolářová, Ph.D., Kodex feministické umělecké instituce.

Základní souřadnice poslání ombudsmanky

Vzhledem k tomu, že na FAMU je pozice ombudsmanky již zavedená, je součástí koncepce záměr udržet kontinuitu dosavadní práce, tj. seznámit se s vytvořenými nástroji a metodikou, s dosavadními výstupy činnosti ombudsmanky a plynule na ně navázat. Je zároveň důležité funkci rozvíjet tak, aby reagovala flexibilně na reálné potřeby a aktuální témata instituce.

Součástí funkce je dodržování principů popsanych v Chartě ombudsmanky FAMU (Hlava druhá, článek 1 – 4), tj. princip nezávislosti, neutrality a nestrannosti, důvěrnosti, neformálnosti (popsáno níže).

Ombudsmanka klade důraz na vytvoření bezpečného rámce spolupráce. Snaží se působit tak, aby získala důvěru studujících, pedagogů i ostatních zaměstnanců k tomu, aby se na ni v případě potřeby obrátili. Podněty přijímá s respektem, podrobuje je detailní analýze a předchází jejich bagatelizaci. Předchází sekundární viktimizaci i zjednodušeným závěrům.

V rámci provedených výzkumů na vysokých školách formuluje Mgr. Veronika Valkovičová, Ph.D. základní otázky, které by si měly instituce klást:

- 1) V jaké míře lidé riskují, pokud přijdou s konkrétní stížností?
- 2) Jsou tyto stížnosti brány vážně?
- 3) Jsou sankce v instituci nastaveny efektivně?

Ombudsmanka v rámci svého působení participuje na tom, aby se odpovědi na tyto 3 otázky postupně dostávaly do přívětivých mezí, čímž se může také postupně kultivovat klima instituce i etická kultura.

Ombudsmanka klade maximální důraz na svou nestrannost. Nepodporuje štěpení společnosti, naopak je nápomocna v hledání konsenzu a podporuje konstruktivní dialog. Uvědomuje si specifika uměleckého prostředí a komplexnost tvůrčího procesu včetně specifického vztahu mezi pedagogy a studenty. Nahlíží na vzniklé situace s citlivostí, individuálně a zkoumá je fenomenologicky.

Samozřejmým prvkem v rámci uvažování o konkrétních situacích zůstává Etický kodex AMU. V případě zřetelného neetického jednání ombudsmanka problém jasně pojmenuje a podniká konkrétní kroky k vyřešení věci.

V následujících řádcích jsou uvedeny konkrétní oblasti, kterými se ombudsmanka ve své funkci zabývá.

Vyřizování podnětů, poradenská a intervenční činnost

Stěžejní činností ombudsmanky je zabývání se konkrétními podněty ze strany studentů, pedagogů a zaměstnanců FAMU. Přímá práce zahrnuje: individuální jednání s daným člověkem, mediační rámec, kyvadlovou diplomacii, návrhy konkrétních opatření a řešení, jednání s vedením/Etickou komisí/Akademickým senátem. Primárně jsou upřednostňovány neformální nástroje řešení a klade se důraz na princip důvěrnosti.

Konkrétní postupy vycházejí z výnosu děkanky č. 11/2021 (Charta ombudsmanky FAMU), především jsou popsány v Hlavě druhé, v článcích č. 6 (Podávání podnětu), č. 7 (Posouzení podnětu), č. 8 (Řešení podnětu), č. 9 (Nálezy řešení podnětu a tvorba doporučení).

Stručný nástin postupu po přijetí podnětu od konkrétní osoby:

- 1) Individuální setkání, orientace v problému, definování hlavní zakázky, určení těžiště problému (problém na osobní rovině, problém na rovině mezilidské, problém na rovině systémové)
- 2) Hledání vhodného řešení (odkázání na externí zdroj podpory – např. terapeutická pomoc; nabídka mediace mezi aktéry problému; jednání s vedením instituce/katedry o možných změnách; postoupení problému Etické komisi, Akademickému senátu, děkanátu; postoupení problému orgánům činným v trestním řízení)
- 3) Společné rozhodnutí o dalších krocích (viz hledání řešení)
- 4) Integrace, zhodnocení, ukončení spolupráce

V případě nutnosti ombudsmanka využívá odborného poradenství (právní, supervizní apod.).

Podpůrná činnost pro studenty

Ombudsmanka vstupuje se studenty do aktivního kontaktu, monitoruje aktuální témata i převládající emoce. Dle aktuální poptávky a potřeby organizuje vzdělávací workshopy či přednášky. Ombudsmanka klade důraz na týmovost, nepřebírá kompetence fakultních psycholožek či jiných odborníků. Může v rámci preventivních aktivit vytvářet zázemí a být k dispozici jako tichá podpora.

- Setkání s „prváky“: Představení role ombudsmanky studentům prvních ročníků a rozsahu její působnosti, stručná edukace v základních tématech.
- Skupinová intervence: V případě konkrétního problému v rámci ročníku/oboru ombudsmanka organizuje setkání pro danou skupinu (sekundární prevence).
- Dotazníky spokojenosti studentů: Jednou ročně monitorování atmosféry na FAMU z perspektivy studentů, sběr podnětů.

Podpora pedagogů

V případě zájmu ombudsmanka vytváří systém podpory pedagogů. Zdůrazňuje, že se nejedná o nástroje kontroly, ale naopak o zdroje podpory.

- Skupinová/individuální supervize: Pod vedením externího pracovníka, volitelná aktivita. Prostor pro sdílení profesních dilemat a konkrétních pedagogických situací. Vytváření nadhledu a hledání zdrojů. Princip důvěrnosti.

Komunikace v rámci FAMU/AMU, síťování

Ombudsmanka komunikuje s jednotlivými složkami FAMU/AMU. Informuje se o dění na fakultě, dodává konkrétní podněty ke změnám, a naopak podněty přijímá. Je k dispozici v případě potřeby. Monitoruje situaci a podporuje „proudění informací“. Komunikace může probíhat i korespondenční formou či online.

Do systému komunikace jsou zahrnuti:

- Fakultní psycholožky
- Vedení fakulty
- Vedoucí jednotlivých kateder
- Studentské iniciativy
- Ombudsman DAMU
- Akademický senát
- Etická komise AMU

Participace na vzniku sítě vysokoškolských ombudsmanů

Ombudsmanka se podílí na vzniku podpůrné sítě vysokoškolských ombudsmanů. Intervize, sdílení metodik a pracovních zkušeností mezi ombudsmany na jednotlivých fakultách může přinést pevnější rámec této funkce a pomoci zefektivnit a zkvalitnit práci. Systém mezi-univerzitní spolupráce je příležitostí k zakotvení stále relativně nové funkce ve vysokoškolském systému.

Podpora zdravého klimatu a rozvoj etické kultury

Ombudsmanka vytváří prostor pro dialog na úrovni celé fakulty a otevírání aktuálních celospolečenských otázek i otázek specifických pro uměleckou oblast. Uchopuje témata, která se jeví v rámci FAMU jako aktuální a je vhodné jim věnovat pozornost. V těchto případech nabízí přednášky, intervize či workshopy. Samozřejmostí jsou témata podporující rovnost přístupu ke všem bez ohledu na gender, sexuální orientaci či národnostní příslušnost. Navazuje na již vzniklé aktivity fakulty a nabízí svou podporu. Podporuje iniciativu a kreativitu studentů, kteří se podílejí na tvorbě zdravého klimatu školy.

- Kolokvium ombudsmanky: setkání nad aktuálními tématy, besedy s osobnostmi
- Setkání studentů s vedením fakulty

Administrativa, výroční zprávy, monitoring

Ombudsmanka se věnuje administrativě související s její funkcí. Jednou ročně vydává výroční zprávu o své činnosti.